Regeringens proposition 1993/94:193

Licensområden för älgjakt m.m.

Prop.
1993/94:193

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 17 mars 1994

Carl Bildt

Karl Erik Olsson
(Jordbruksdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att ett område som för 1987 års jakt har registrerats som älgjaktsområde med generell tilldelning skall registreras som licensområde med tilldelning av ett valfritt djur (vuxen älg eller kalv) om året utan att det behöver finnas särskilda skäl för registrering. Området skall dock omfatta minst 5 ha sammanhängande mark.

Vidare föreslås att alla beslut som Statens jordbruksverk eller länsstyrelsen fattat med stöd av rennäringslagen (1971:437) skall kunna gälla även om de har överklagats.

Innehållsförteckning

1 Förslag till riksdagsbeslut 3
2 Lagtext 3
2.1 Förslag till lag om ändring i jaktlagen (1987:259) 3
2.2 Förslag till lag om ändring i rennäringslagen (1971:437) 4
3 Ärendet och dess beredning 5
4 Jaktlagstiftningen 5
4.1 Allmän bakgrund 5
4.2 Den framtida älgjakten 8
4.3 Registrering av A-områden m.m. 11
4.4 B-områden och oregistrerade områden 15
4.5 Generellområdena efter år 1994 18
4.6 Älgjakten i Malmöhus län 20
4.7 Överklagande av länsstyrelsens beslut i älgjaktsfrågor 23
5 Rennäringslagstiftningen 24

Bilaga Sammafattning av Jägarnas riksförbunds och Svenska jägareförbundets förslag till älgjakten efter år 1994 26

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 mars 1994 29

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i jaktlagen (1987:259),
2. lag om ändring i rennäringslagen (1971:437).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i jaktlagen (1987:259)

Härigenom föreskrivs att punkt 5 i övergångsbestämmelserna till jaktlagen (1987:259) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
5.[1] Inom område, som för 1987 års jakt har registrerats med stöd av 13 § jaktstadgan (1938:279) som älgjaktsområde utan att vara licensområde, får älgjakt ske enligt äldre bestämmelser tills vidare, dock längst till utgången av år 1994.	*Om området består av minst fem hektar sammanhängande mark, skall det för tid efter år 1994 på ansökan av områdets innehavare registreras som licensområde enligt 33 § tredje stycket även om det inte finns särskilda skäl för en sådan registrering. Sådan ansökan skall göras före utgången av år 1994.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

[1] Senaste lydelse 1990:1094.

2.2 Förslag till lag om ändring i rennäringslagen (1971:437)[1]

Härigenom föreskrivs att 101 § rennäringslagen (1971:437) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	101 §
Beslut som avses i 97 och *98* §§ *samt 99 § första stycket länder till efterrättelse utan hinder av att talan däremot föres,* om *ej besvärsmyndigheten förordnar* annat	Beslut som avses i 97 och 99 §§ *gäller även om det har överklagats,* om *inte den myndighet som skall pröva överklagandet beslutar något* annat.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

[1] Lagen omtryckt 1993:36.

3 Ärendet och dess beredning

Jägarnas riksförbund och Svenska jägareförbundet har den 6 oktober 1993 till regeringen överlämnat ett gemensamt förslag till hur älgjakten efter år 1994 bör vara utformad. Förslaget tar upp frågor om krav för registrering av licensområde för älgjakt, älgjakten efter år 1994 på de s.k. generellområdena, älgjakten på oregistrerade områden i Malmöhus län, avgift för registrering av licensområde och överklagande av myndighets beslut i älgjaktsärenden. En sammanfattning av förslaget finns i *bilaga*.

Jägarorganisationernas förslag har remissbehandlats. Skogsstyrelsen, Statens naturvårdsverk, samtliga länsstyrelser, Domän AB, Lantbrukarnas riksförbund, Föreningen Skogsindustrierna, Skogsägarnas riksförbund och Sveriges jordägareförbund har avgett remissyttranden. Flera av länsstyrelserna har bifogat yttranden från länets länsviltnämnd, länsjaktvårdsförening eller av jägarorganisationernas distriktsorganisationer. Dessutom har yttranden kommit in från Riksförbundet Sveriges glesbygdsförening, Västernorrlands distrikt av Jägarnas riksförbund och ett antal jaktvårdskretsar. Remissyttrandena finns tillgängliga i Jordbruksdepartementet (dnr 1631/93).

I samband med överklaganden av länsstyrelsernas och Statens jordbruksverks beslut i rennäringsfrågor har uppmärksammats att, efter en ändring av rennäringslagen år 1991, myndigheternas överklagade beslut inte längre kan verkställas innan beslutet vunnit laga kraft.

Lagrådet

Lagförslagen faller inom Lagrådets granskningsområde. De är emellertid av sådan enkel beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Regeringen har därför inte ansett det nödvändigt att höra Lagrådet i ärendet.

4 Jaktlagstiftningen

4.1 Allmän bakgrund

Äldre bestämmelser om älgjakt

Jaktlagen (1987:259) trädde i kraft den 1 januari 1988. Genom lagen infördes ett nytt system för älgjakten. Innan dess gällde olika system för älgjakten i olika delar av landet.

Älgjakten har under den senaste tjugoårsperioden bedrivits enligt ett antal försöksmodeller. Försöksverksamhet med *reglerad älgjakt* pågick i tre län. Med reglerad älgjakt avsågs att länsstyrelsen efter anmälan beslutade om en älgtilldelning för markområdet i fråga. I landet i övrigt – med undantag för renskötselområdena – tillämpades en annan försöksform för licensierad jakt, *samordnad älgjakt*. Den samordnade älgjakten innebar att alla jaktområden där älgjakt skulle bedrivas registrerades av länsstyrelsen. Jaktområden som var

tillräckligt stora för att tillåta en årlig avskjutning av minst ett vuxet djur registrerades som licensområde. För sådana områden beslöt länsstyrelsen om älgtilldelning. Alla övriga registrerade älgjaktsområden – *generellområdena* – gavs en generell årlig tilldelning omfattande årskalv och ett vuxet djur. För generellområdena var jakttiden endast ett fåtal dagar. Inom länen med samordnad älgjakt omfattade de registrerade licensområdena drygt 95 % av älgmarksarealen. Generellområdena upptog följaktligen en mycket liten del av den mark som utnyttjades för älgjakt inom samordningslänen. Antalet områden var dock stort, ca 20 000.

Nuvarande bestämmelser om älgjakt

Nuvarande bestämmelser om älgjakten är utformade efter beslut av riksdagen (prop. 1986/87:58, bet. 1986/87:JoU15, rskr. 1986/87:190). Beslutet innebär att jakten skall anpassas till älgproduktionen på den mark som står till förfogande för älgjakt. Detta förutsätter att älgjakten huvudsakligen bedrivs som licensjakt inom registrerade områden. För registrering skall krävas att området medger en avskjutning av minst ett vuxet djur om året. Dessa områden har kommit att kallas A-områden. Riksdagen beslöt vidare att områden som inte uppfyller kravet för registrering som A-område kan få registreras som B-område om vissa särskilda skäl är uppfyllda. Tilldelningen är ett valfritt djur (vuxet djur eller kalv) under en kort jakttid. Inom övriga, oregistrerade områden får ett valfritt antal kalvar fällas under en kort jakttid. Registrerade generellområden får finnas kvar under en övergångstid. Riksdagen har därefter beslutat om vissa särskilda bestämmelser om älgjakten i Malmöhus län och om inrättande av älgskötselområden.

Till följd av olika riksdagsbeslut bedrivs älgjakten sammanfattningsvis i följande former.

A-områden

Områden som tål en avskjutning av minst ett vuxet djur om året får av länsstyrelsen registreras som licensområde. Jakttiden skall vara minst 70 dagar, om det inte finns särskilda skäl för en kortare tid. Länsstyrelsen beslutar om hur många älgar som får fällas. Älgtilldelningen får avse en gemensam tilldelning för flera områden, s.k. samlicens. Ett tilldelningsbeslut får även avse den totala avskjutningen inom ett eller flera områden under längre tid än ett jaktår. Dessa områden har kommit att kallas *egentliga licensområden* eller *A-områden.*

Hösten 1992 fanns det drygt 16 000 A-områden med en total areal på närmare 34 miljoner hektar. Det motsvarar drygt 96 % av den totalt registrerade arealen. Under 1992 års älgjakt fälldes där 92 500 djur. Det motsvarar 65 % av det antal älgar som får fällas enligt länsstyrelsernas tilldelningsbeslut.

B-områden

Områden som inte uppfyller kraven för A-områden kan – om det finns särskilda skäl – registreras för tilldelning av ett valfritt djur om året (vuxet djur eller kalv). Jakttiden är fem dagar eller den kortare tid som länsstyrelsen bestämmer. Dessa områden har kommit att kallas *särskilda licensområden* eller *B-områden*.

Antalet B-områden uppgick hösten 1992 till drygt 4 800 med en total areal på drygt 500 000 ha. Det motsvarar knappt 2 % av den totalt registrerade arealen. Under 1992 års älgjakt fälldes knappt 1 800 djur eller 31 % av det tillåtna antalet.

Älgskötselområden

Sedan år 1992 kan stora stabila jaktområden registreras som älgskötselområden. Det får ske om området har sådan storlek och arrondering att det medger vård av en i huvudsak egen älgstam. Antalet älgar som skall fällas inom ett älgskötselområde bestäms av jakträttshavarna själva. Jakttiden skall vara minst 70 dagar om det inte finns särskilda skäl för en kortare jakttid.

Hösten 1993 fanns det 113 älgskötselområden med en total areal på drygt 2,1 miljoner hektar. Under älgjakten 1992 fälldes drygt 2 000 älgar inom älgskötselområdena.

Generellområden

Den generella årliga tilldelningen är även efter år 1987 en eller flera årskalvar och ett vuxet djur. Samtliga länsstyrelser har begränsat tilldelningen till en kalv utöver det vuxna djuret. Jakttiden är fem dagar eller den kortare tid som länsstyrelsen bestämmer. Jakten på generellområdena får bedrivas enligt äldre bestämmelser till utgången av år 1994.

Hösten 1992 bedrevs älgjakt på närmare 14 500 generellområden. Den totala arealen uppgick till drygt 690 000 ha, vilket motsvarar drygt 2 % av den totalt registrerade arealen. Under 1992 års älgjakt fälldes knappt 2 900 djur. Det motsvarar 10 % av det tillåtna antalet.

Älgjakten i Malmöhus län

För älgjakten på annat än A-områden och älgskötselområden i Malmöhus län gäller andra bestämmelser än för landet i övrigt.

Jakten på de tidigare registrerade B-områdena och på kalvjaktsområdena i länet bedrivs sedan år 1992 under allmän jakttid. Det innebär på dessa områden en återgång till de principer som gällde för älgjakten i landet fram till år 1975. Jakttiden är fem dagar eller den kortare tid som länsstyrelsen bestämmer.

Under den allmänna jakttiden hösten 1992 fälldes 50 älgar i länet. På de kvarvarande 162 generellområdena fälldes totalt sju älgar.

Oregistrerade områden

På de områden som inte registrerats för jakt efter älg får, med undantag av Malmöhus län, endast älgkalv jagas. Jakten är inte begränsad till ett visst antal djur. Jakttiden är fem dagar eller den kortare tid som länsstyrelsen bestämmer.

Under 1992 års älgjakt fälldes 118 älgkalvar på oregistrerade områden.

4.2 Den framtida älgjakten

Regeringens bedömning: Det nuvarande systemet för älgjakten bör i huvudsak ligga fast.

Remissinstanserna: Jägarorganisationernas förslag till förändringar av älgjaktssystemet har föranlett åtskilliga remissinstanser att komma med allmänna synpunkter på hur jakten bör bedrivas i framtiden. Synpunkterna gäller inte minst administrationen och kostnaderna för den.

Några remissinstanser lämnar förslag till ett ändrat älgjaktssystem. *Statens naturvårdsverk* föreslår att jakt efter älg utanför älgskötselområdena skall bedrivas inom områden som länsstyrelsen registrerat och som har en minsta sammanhängande areal av 20 ha. Tilldelningen skall vara produktionsanpassad och endast avse vuxna djur. Ett valfritt antal kalvar får därför fällas. Om det registrerade området inte uppfyller arealkravet för jakt efter vuxet djur får ett valfritt antal kalvar fällas. Jakttiden bör vara minst 70 dagar. På oregistrerad mark bör ett valfritt antal årskalvar få fällas under fyra dagars jakttid. Naturvårdsverket framför som ett alternativ att jakten sker helt reglerat, dvs. utan någon nedre arealgräns men med en tilldelning som står i relation till vad marken kan producera. De föreslagna systemen, som enligt Naturvårdsverket bör utredas närmare, bör utvärderas efter en femårsperiod.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län påpekar att det behövs en rimlig avvägning mellan intresset att bevara livskraftiga stammar, en rättvis avskjutning mellan olika jägarkategorier och en enkel och billig administration. Redan det nuvarande systemet har upplevts som krångligt av de berörda och drar mycket stora administrationskostnader. Jägarorganisationernas förslag innebär att krånglet ökar. Enligt länsstyrelsen bör man i stället sträva efter att finna ett avsevärt enklare och billigare system. Länsstyrelsen föreslår därför att de nuvarande B-områdena och generellområdena avregistreras och att allmän jakttid införs på dessa marker. Avskjutningsmöjligheterna kan begränsas genom jakttiden. Om denna sätts kort, behöver man inte riskera att avskjutningen blir större per arealenhet än på andra älgmarker. Ett alternativ är enligt länsstyrel-

sen att de mindre områdena registreras och får en tilldelning av ett valfritt djur. Även i detta system regleras den faktiska avskjutningen genom jakttidens längd.

Enligt *Skogsstyrelsens* uppfattning bör tiden vara mogen för att inom de större A-områdena pröva modellen med fri kalvavskjutning. Även *Länsstyrelsen i Jönköpings län* anser att ett obegränsat antal årskalvar bör få fällas inom A-områdena.

Länsstyrelsen i Kristianstads län anser att en detaljreglering av jakten genom att föreskriva exakt samma arealkrav för vissa registreringar i hela landet innebär en oacceptabel centralisering. Därmed minskar möjligheterna att styra avskjutningen med hänsyn till de skiftande regionala förhållandena. Det vore då lika bra att gå tillbaka till det ursprungliga enkla systemet med en kort allmän jakttid och licensprövning genom en enda licensform för störrre jaktmarker där produktionsanpassning kan ske. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* anser att den ursprungliga tanken med en produktionsanpassad tilldelning för A-områdena och i övrigt fri kalvjakt på oregistrerade områden borde genomföras. Tilldelningen kan dock börja med en kalv på A-områdena. *Länsstyrelsen i Örebro län* framför liknande synpunkter.

Domän AB anser att samordningen av större jaktliga enheter bör stimuleras, i första hand genom att frivilliga älgskötselområden bildas med ökat lokalt inflytande för markägare och jägare. Det lagda förslaget, främst med de föreslagna reglerna för jakt på småområden, synes enligt bolaget dåligt tillgodose dessa krav.

Skogsstyrelsen är tveksam till om jägarorganisationernas förslag uppfyller kraven på överskådlighet, administrativ enkelhet och goda möjligheter till skötsel av älgstammen. Förslaget innebär i stället att i stort sett samtliga förekommande jaktområden permanentas utan att administrationen minskar.

Lantbrukarnas riksförbund och *Skogsägarnas riksförbund* anför att bestämmelser som berör älgjakten måste utformas så att de stimulerar till en frivillig samverkan över ägogränserna. I de fall jaktlig samverkan inte förekommer och jaktområdena är små kan det vara befogat med en viss reglering för att förhindra en överbeskattning. En synbar svaghet i förslaget är att det kräver en ökad administration.

Länsstyrelsen i Kronobergs län anser att det arbete som nu pågår med en avreglering av älgjakten, förbättrad samverkan mellan jägare och markägare och ett ökat ansvarstagande på lokal nivå för älgskötseln är så viktigt att det måste få fortsätta utan att nya bestämmelser tillåts träda i kraft som motverkar en sådan utveckling. Förslaget innebär i vissa delar en ökad detaljreglering och ett merarbete för länsstyrelsen och kommer även att motverka en önskvärd utveckling mot ökad samverkan mellan jägare och markägare vad gäller älgskötseln. Enligt *Länsstyrelsen i Malmöhus län* är det angeläget att ansvaret för jakten i större utsträckning än hittills förs över från länsstyrelsen till markägare och jägare.

Länsstyrelsen i Västmanlands län anser att förslaget fokuseras på att bevara de mindre jaktområdena intakta, medan frågor om samarbetet mellan jakt-

rättshavare och markägare skjutits åt sidan. Jägarorganisationerna bör mer aktivt betona vikten av samarbete, exempelvis inom ramen för älgskötselområden. Förslagen leder till en minskad samordning av jakten, vilket kan medföra en ökad uppsplittring av etablerade jaktenheter i mindre områden.

Länsstyrelsen i Jämtlands län finner det positivt och värdefullt att de båda jägarorganisationerna nu närmat sig varandra och samsats kring ett gemensamt förslag om hur älgjakten bör vara organiserad och administrerad framöver.

Skälen för regeringens bedömning: I prop. 1986/87:58 om jaktlag, m.m. anfördes bl.a. att jakten måste anpassas till älgproduktionen på den mark som står till förfogande för jakt. En sådan produktionsanpassad avskjutning förutsätter att älgjakten huvudsakligen bedrivs som licensjakt inom lämpliga områden. För att bilda dessa områden krävs vanligen en samverkan över ägogränserna och det är angeläget, inte minst från administrativ synpunkt, att områdesbildningen är stabil. Genom att licensområdena omfattade ca 95 % av aktuell mark kan älgjakten i allt väsentligt genomföras som en produktionsanpassad avskjutning. Licensområdena hade i mycket stor utsträckning bildats av innehavare av små marker i samverkan. Det hade emellertid visat sig att reglerna inte i tillräcklig grad främjat en samverkan. Det var fortfarande alltför många älgjaktsområden som inte omfattades av samordningen. Vidare kunde en splittring av tidigare etablerad samverkan konstateras. Dessa brister hade bl.a. lett till höga kostnader för administrationen. Regeringen ansåg det därför nödvändigt att ändra de bestämmelser som medgav registrering av generellområden.

I propositionen föreslogs att den generella tilldelningen av ett vuxet djur och en kalv på generellområdena skulle ersättas med allmän kalvjakt på oregistrerad mark. Förslaget innebar att älgjakten i fortsättningen borde bedrivas i huvudsak som licensjakt inom registrerade licensområden. Registrering fick vägras om området inte medgav en avskjutning av minst ett vuxet djur om året. De minsta licensområdena borde betraktas som ett steg på vägen mot en önskvärd, mera långtgående samordning. I övrigt skulle älgjakten bedrivas som fri kalvjakt under en kort jakttid.

Riksdagen anslöt sig i allt väsentligt till regeringens förslag om licensjakt på älg inom registrerade licensområden (bet. 1986/87:JoU15, rskr. 1986/87: 190). Riksdagen beslöt emellertid att områden som inte uppfyller kraven för registrering som sådant område (A-område) skall kunna registreras som s.k. B-område om det finns särskilda skäl. På B-område får under högst fem dagars jakttid fällas ett valfritt djur (vuxen älg eller kalv). Samtidigt instämde riksdagen i att man bör eftersträva stora och stabila licensområden. Det är enligt riksdagen angeläget att främja jakt i samverkan och att motverka en fortsatt uppsplittring av licensområden. Riksdagen beslöt vidare att älgjakten på registrerade generellområden skulle få fortgå enligt äldre bestämmelser till utgången av år 1990. Riksdagen har därefter förlängt övergångstiden till utgången av år 1994 (prop. 1990/91:28, bet. 1990/91:JoU11, rskr. 1990/91:45).

Efter förslag i prop. 1991/92:9 om jakt och viltvård beslöt riksdagen att stora stabila jaktområden skall kunna registreras som älgskötselområden av länsstyrelsen (bet. 1991/92:JoU5, rskr. 1991/92:48). Inom ett älgskötselområde avgör jakträttshavarna själva hur många älgar som skall fällas.

Den nuvarande inriktningen av älgjakten med en produktionsanpassad avskjutning inom registrerade licensområden bör enligt regeringens mening behållas. Den år 1992 införda möjligheten att registrera älgskötselområden är ytterligare ett steg på vägen mot stora och stabila licensområden.

Som framgår av regeringens ställningstaganden i det följande bör det inte nu göras några större ändringar i älgjaktssystemet. En målinriktad information och utbildning – Viltvård i samverkan – pågår i syfte att nå balans mellan viltstammarnas storlek och de intressen som utsätts för skador. Möjligheten att få ersättning för skada av älg och hjort på jordbruksgrödor och trädgårdsodlingar upphör den 1 januari 1995. En utvärdering av dessa åtgärder kan komma att föranleda en förnyad prövning av älgjaktssystemet. Till detta kommer att jakten är en värdefull och eftertraktad källa till avkoppling och rekreation. Älgjaktens utformning bör därför anpassas så att tillgängliga jaktmöjligheter så långt möjligt kan utnyttjas. Frågan om älgjakten på de gamla generellområdena bör dock få sin slutliga lösning nu. Regeringen återkommer till den frågan i det följande (avsnitt 4.5)

4.3 Registrering av A-områden m.m.

Regeringens bedömning: Nuvarande bestämmelser om A-områden bör behållas.

Jägarorganisationernas förslag: Ett område med en sammanhängande areal av minst 50 ha skall efter ansökan registreras som A-område. Tilldelningen skall vara en älgkalv om året om den registrerade arealen understiger hälften av den areal som fordras för licens för jakt efter ett vuxet djur om året. Ett område med en areal som uppgår till minst hälften av vad som fordras för licens för jakt efter ett vuxet djur om året skall efter ansökan också registreras som A-område. Älgtilldelningen skall vara en kalv vartannat år och ett valfritt djur – vuxen älg eller kalv – vartannat år. Om arealen eller älgtillgången på dessa områden förändras skall utan särskild omregistrering älgtilldelning ske i enlighet med det arealkrav som blir uppfyllt efter förändringen. Länsstyrelsen skall kunna bestämma att jakttiden skall vara kortare än 70 dagar och att jakt under viss del av jakttiden endast skall få bedrivas efter djur av visst slag. Ny- och omregistrering av A-område inför 1995 års älgjakt skall ske avgiftsfritt.

Remissinstanserna:

Områdesindelning

Huvuddelen av remissinstanserna är kritiska mot hela förslaget eller delar av det. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* anser att den föreslagna indelningen i tre kategorier A-områden i stället för en enda fullständigt avviker från de senaste årens strävan efter att så långt som möjligt förenkla älgjaktsadministrationen. Modellen leder varken till förbättrad jaktvård eller till ökad jaktsamverkan. *Länsstyrelsen i Västmanlands län* anser att ett redan krångligt älgjaktssystem blir ännu krångligare om förslaget genomförs. *Länsstyrelsen i Blekinge län* anser att förslaget om en tilldelning av kalvar respektive vuxna djur vartannat år medför ökad arbetsbelastning eftersom länsstyrelsen måste registrera vilket slag av älg som fällts och beakta detta vid nästa års tilldelning.

Flera remissinstanser påtalar risken för uppsplittring av redan registrerade områden. Enligt *Länsstyrelsen i Kronobergs län* innebär förslaget också att länsstyrelsen måste bygga upp ett kontrollsystem och göra bedömningar av enskilda jaktlag i större utsträckning än i dag. *Länsstyrelsen i Älvsborgs län* antar att det inte är lockande att samregistrera 10 generellområden på vardera 5 ha till ett A-område för att jaga en kalv när alternativet kan vara att fälla 10 vuxna älgar inom lika många generellområden eller att fälla ett obegränsat antal kalvar på oregistrerad mark. *Länsstyrelsen i Västmanlands län* påtalar risken med att det inte finns något hinder mot att inom älgfattigare områden kunna få både en utökad jakttid och större tilldelning, även om den enbart avser kalvar. Det är inte heller uteslutet att markägare vill bryta ut sin mark ur ett befintligt A-område. Någon spärr mot uppsplittringar finns inte i förslaget. *Domän AB* anser att det kan finnas risk för uppdelning av jaktområdena i syfte att maximera tilldelningen. Detta skulle leda till att jakten inte blir produktionsanpassad. Ett förfarande med flerårslicens skulle vara enklare än tilldelningen med vuxen älg respektive kalv vartannat år. Även *Länsstyrelsen i Norrbottens län* anser att förslaget medför ökad detaljreglering, högre administrationskostnader, motverkar samverkan och ger upphov till splittring. Om ett område på 50 ha kan registreras som A-område kan antalet A-områden teoretiskt tiodubblas i länets kustkommuner. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* anser att det är tveksamt om en jakträttshavare vill registrera sin mark som A-område om han bara får jaga kalvar. Jakträttshavaren kommer troligen att i stället välja registrering som B-område med möjlighet att årligen fälla ett valfritt djur. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* finner det däremot positivt att även mindre markägare får möjlighet till A-licens och därmed längre jakttid. Förutsättningarna bör då öka rent generellt att fälla merparten av de tilldelade djuren.

Några remissinstanser är kritiska till att så små områden som 50 ha skall kunna registreras som A-områden. *Skogsstyrelsen* anser att det från strikt älgvårds- och administrativ synpunkt är bättre och enklare om nuvarande krav för registrering av A-område behålls och att det på andra mindre områden får

fällas endast en kalv. Skogsstyrelsen vill dock inte motsätta sig att förslagen genomförs.

Jakttid och könskvotering

Den övervägande delen av remissinstanserna avstyrker förslagen. Flera påpekar att länsstyrelsen redan med stöd av gällande bestämmelser kan besluta om kortare jakttid om det finns särskilda skäl. Den nu gällande jakttiden anser flera remissinstanser vara väl avvägd. En kortare jakttid leder enligt *Domän AB* till mindre avspänd jakt med sämre möjlighet till ett riktigt val av djur samt ökade risker för skadskjutningar. Liknande synpunkter framförs av *Länsstyrelsen i Kronobergs län*. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* anser att det skapar förvirring hos jägarna om jakttiden ändras alltför ofta. *Skogsindustrierna* menar att jakttiden alltid skall vara minst 70 dagar.

Länsstyrelsen i Västmanlands län har dåliga erfarenheter av att lämna föreskrifter om könskvotering i licenserna och förordar i stället att rekommendationer ges för avskjutningen. Enligt *Domän AB* synes det principiellt vara fel väg att genom en ökad detaljstyrning och detaljreglering försöka åstadkomma bättre kvalitet i älgstammen. Beslut om könskvotering eller liknande bör enligt *Skogsindustrierna* fattas av markägare och jägare lokalt.

Skälen för regeringens bedömning:

Områdesindelning m.m.

Bakgrunden till jägarorganisationernas förslag anges vara det påtagliga och växande problemet med A-områden som är så små att de inte kan bestå vid en ökning av den areal som krävs för rätten att fälla en vuxen älg. Den minskande älgstammen medför nämligen att arealkravet blir allt högre för registrering av ett A-område. Avsikten med förslaget är att utforma ett system som gör det möjligt att smidigt hantera tilldelningsfrågorna på de små A-områdena. Vid en korrekt bedriven älgvård bör enligt jägarorganisationerna det första djuret i en tilldelning av älg till avskjutning utgöras av en kalv. Kalvjakt har en begränsad inverkan på älgstammen. Om det först tilldelade djuret är en kalv, kan det även för små arealer ges tillstånd att fälla en kalv under lång jakttid.

Regeringen bedömer att jägarorganisationernas förslag i flera viktiga hänseenden innebär avsteg från statsmakternas tidigare beslut om hur älgjakten bör bedrivas. Enligt 33 § andra stycket jaktlagen får länsstyrelsen vägra att registrera ett A-område om det inte medger avskjutning av minst ett vuxet djur om året. Förslaget nu innebär dels att registrering skall tillåtas även av områden vars areal vida understiger vad som krävs i dag, dels att områden registreras för enbart jakt efter kalv.

En icke antalsbegränsad kalvavskjutning inom registrerade områden förespråkas av flera remissinstanser. Grunden härför är den ringa påverkan kalvjakten har på älgstammen. Även jägarorganisationernas förslag bygger på

kalvjaktens begränsade inverkan på älgstammen. Förslaget medför emellertid effekter som inte har diskuterats närmare. Arealkravet vid jakt efter vuxna älgar skärps väsentligt, eftersom det första djuret i en tilldelning alltid skall vara en kalv. I Naturvårdsverkets kungörelse med föreskrifter om jakt (SNFS 1987:4) anges i de allmänna råden om registrering av licensområde att en produktionsanpassad avskjutning normalt förutsätter att en viss andel kalvar fälls. En samlad bedömning av kravet på dels en produktionsanpassad jakt, dels att ett A-område skall kunna tilldelas minst en vuxen älg per år, leder enligt verket i praktiken till att ett licensområde skall ha sådan storlek att det tål en avskjutning av ett vuxet djur och en kalv per år.

Riksdagen uttalade emellertid år 1989 att syftet med 33 § andra stycket jaktlagen är att göra det möjligt för mindre markägare att registrera ett licensområde enligt huvudregeln, om området medger en årlig avskjutning av minst ett djur. En samlad bedömning av ordalydelsen av 33 § och dess förarbeten måste enligt riksdagens mening leda till den slutsatsen att registrering av ett licensområde inte får vägras *enbart* på den grunden att området inte medger en större avskjutning än ett djur om året. Enligt riksdagen var Naturvårdsverkets allmänna råd mer restriktiva än som avsetts i riksdagens beslut år 1987 (bet. 1989/90:JoU, rskr. 1989/90:5). Naturvårdsverket har därefter ändrat sina allmänna råd i kungörelsen och markerat att riksdagens uttalande inte får medföra att arealkravet sätts så lågt att det blir fördelaktigt att dela upp A-områdena i mindre områden. Dessutom skall uppmärksammas att en produktionsanpassad jakt innebär att en viss del av avskjutningen utgörs av kalvar.

Jägarorganisationernas förslag om att det första djuret i en tilldelning av älgar bör vara en kalv innebär en återgång till de av riksdagen nyss nämnda kritiserade reglerna. Ett genomförande av förslaget skulle kunna medföra att ett stort antal A-områden kommer att bli licensområden som inte tilldelas ett vuxet djur. Så blir fallet i synnerhet med den minskade älgtillgång som nu råder.

Statens naturvårdsverk uppskattar de årliga administrationskostnaderna för det nuvarande älgjaktssystemet till minst 20 miljoner kronor. Kostnaderna för älgjaktsadministrationen skulle öka väsentligt om jägarorganisationernas förslag genomförs.

Mot den nu angivna bakgrunden anser regeringen att förslaget inte bör genomföras.

Jakttid och könskvotering

Enligt bilaga 2 till jaktförordningen skall den särskilda jakttiden för A-områden och älgskötselområden bestämmas till en eller flera perioder som tillsammans skall omfatta minst 70 dagar. Jakttidens början varierar enligt bilagan från den första måndagen i september i norra Sverige till den andra måndagen i oktober i södra. Jakten får inte pågå efter februari månads utgång. Om det finns särskilda skäl får dock länsstyrelsen besluta om en kortare jakttid. För A-områden får länsstyrelsen besluta att jakten under viss del av jakttiden endast får bedrivas efter hondjur eller kalvar. Enligt 17 § jaktkungörelsen får

länsstyrelsen besluta om könsfördelning av vuxna älgar om det är angeläget för skötseln av älgstammen. Om ett sådant beslut meddelas, skall det gälla samtliga registrerade områden inom berörd del av länet.

Regeringen finner i likhet med flertalet remissinstanser att det inte finns skäl att ändra bestämmelserna om jakttid och könskvotering.

4.4 B-områden och oregistrerade områden

Regeringens bedömning: Nuvarande bestämmelser om B-områden bör behållas.

Jägarorganisationernas förslag: Endast områden som omfattar minst 5 ha sammanhängande mark skall få registreras som B-område. De nuvarande kraven på särskilda skäl för registrering slopas. Redan registrerade B-områden skall dock få bestå oavsett areal.

Jakttiden för B-områden och för kalvjakten på oregistrerade områden skall vara lika lång, 2–7 dagar efter länsstyrelsens bestämmande. Jakttiden skall för län eller del av län anpassas så, att avskjutningen per arealenhet motsvarar den på A-områdena. Om en könskvotering eller ett förbud att fälla visst slag av älg införs för A-områden, skall samma begränsning gälla även för B-områden.

Ny- och omregisteringar av B-områden inför 1995 års älgjakt skall ske avgiftsfritt. Ett registrerat B-område som ingår i jaktlig samverkan med annat registrerat älgjaktsområde skall utan avgift få återregistreras om samverkan inte fungerar och återregistrering till B-område begärs inom tre år från det samverkan påbörjades.

Remissinstanserna: Bland de remissinstanser som särskilt kommenterat förslagen om B-områdena är reaktionen blandad.

Länsstyrelsen i Kronobergs län tillstyrker att de särskilda skälen för registrering av B-område tas bort. I de fall det enligt länsstyrelsen inte går att skapa en bra jaktgemenskap bör möjlighet finnas för jakträttshavare med mindre jaktareal att registrera marken som B-område utan att ange särskilda skäl. En sådan ordning innebär också minskad administration. Liknande synpunkter framförs av *Länsstyrelsen i Jönköpings län* som också anser att kravet på minsta areal bör höjas till 30–50 ha för att förhindra splittring av områdena. *Länsstyrelsen i Västmanlands län* anser att jakten på B-områdena inte haft någon negativ inverkan på älgstammens utveckling i länet. Beskattningen har inte blivit för hög i förhållande till A-områdena. Länsstyrelsen tillstyrker att de särskilda skälen för registrering av B-områden slopas vid nyregistrering. En fastighet som brutits ur en etablerad jaktsamverkan bör däremot inte omedelbart tillåtas bli registrerad som B-område. Detta skulle strida mot alla strävanden till samordning och leda till att flera markägare går sin egen väg. En tvåårig övergångstid bör tillämpas innan en sådan registrering får ske. Enligt

Länsstyrelsen i Norrbottens län bör B-områdena snarast ses som en övergång till den samordning som eftersträvas. *Skogsindustrierna* är av den uppfattningen att regler som medför stor splittring på många små jaktområden är av ondo och att den nedre arealgränsen för B-områden därför bör höjas.

Remissutfallet vad gäller jakttid och könskvotering är blandat. *Länsstyrelsen i Västmanlands län* ifrågasätter behovet av någon nedre gräns för jakttiden. Systemet reglerar sig självt. Vid liten älgtillgång minskas möjligheterna att fälla den tilldelade älgen. *Länsstyrelsen i Kalmar län* anser inte heller att älgstammen påverkas i någon väsentlig grad av jakttidens längd. *Länsstyrelsen i Kronobergs län* menar att förslaget om längre jakttid motverkar en ökad samordning av älgjakten. Enligt *Länsstyrelsen i Älvsborgs län* ökar dessutom förslaget intresset för dessa områden så att en ytterligare splittring av större jaktområden kan befaras. *Statens naturvårdsverk* anser att jakttiden bör vara fyra dagar.

Flertalet av de länsstyrelser som har yttrat sig över förslaget att om- och återregistrering skall få ske avgiftsfritt avstyrker det. Några länsstyrelser påtalar att länsstyrelserna måste få kompensera sig ekonomiskt för det ökade arbete som förslagen innebär. *Länsstyrelsen i Skaraborgs län* frågar sig hur administrationen skall finansieras om avgift inte får tas ut. *Länsstyrelsen i Västmanlands län* anser att ansökningsavgiften har haft en klart dämpande effekt på ansökningar som rör smärre förändringar av licensområdenas omfattning. Dessa förändringar saknar i nästan samtliga fall verklig betydelse för jakten. Förslaget innebär en kraftig ökning av antalet registreringsärenden. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* anför att systemet med ansökningsavgifter innebär krångel för sökanden och en betydande administration för staten. Det är bättre att länsstyrelsen får täcka motsvarande kostnad med medel ur länets viltskadefond. Även *Länsstyrelsen i Jämtlands län* anser att ett slopande av ansökningsavgiften skulle underlätta det administrativa arbetet.

Skälen för regeringens bedömning: Vid behandlingen av prop. 1986/87:58 om jaktlag, m.m. godtog riksdagen regeringens förslag om A-områden (bet. 1986/87:JoU15, rskr. 1986/87:190). Riksdagen ansåg att förslaget om fri kalvjakt under en kort jakttid på övriga områden otvivelaktigt hade vissa fördelar, framför allt genom att det är enkelt att administrera och föga kostnadskrävande. Det utgör också ett starkt incitament till samgående med andra markinnehavare för gemensam licenstilldelning. Riksdagen fann dock att dessa fördelar till stor del kan behållas även i ett system som i något större utsträckning tillgodoser bl.a. innehavare av mindre markområden och som ger en större del av jägarkåren möjligheter till jakt på vuxna djur. Riksdagen beslöt därför att områden som inte uppfyller kraven för egentliga licensområden skall kunna registreras med tilldelning av ett valfritt djur om året (vuxen älg eller kalv) om det finns särskilda skäl för en registrering. Riksdagen utgick från att samtliga generellområden efter ansökan kan bli föremål för prövning av om registrering kan ske som sådant område, B-område. Riksdagen

uttalade att bl.a. följande principer bör vara vägledande vid prövningen av om det finns särskilda skäl för registrering av B-områden, nämligen

- om jakträttshavare ansökt om men vägrats att ansluta marken till angränsande licensområde,
- om angränsande licensområde tillstyrker en registrering,
- när det finns flera jägare inom ett mindre område som inte alla utan vidare kan beredas plats i en ny jaktgemenskap,
- vid ansökan av äldre jakträttshavare som inte tidigare deltagit i någon jaktsamverkan,
- om praktiska möjligheter saknas att få mark ansluten till angränsande licensområde.

Riksdagen uttalade vidare att särskilda skäl för registrering i allmänhet inte bör anses finnas om en jakträttshavare förvägrats anslutning till ett licensområde därför att han vägrat acceptera gängse regler inom licensområdet. En grundläggande förutsättning för registrering som B-område borde vara att jakträttshavaren på generellområdet har visat att han är villig att samordna sin jakt med jakträttshavarna på angränsande marker. Riksdagen påpekade också att förutsättningarna för registrering av ett licensområde kan komma att förändras. Det borde därför finnas möjlighet att låta ett beslut om registrering gälla för begränsad tid eller tills vidare.

Riksdagsbeslutet fattades i medvetande om att beslut i ärenden om registrering av B-områden i stor utsträckning måste grundas på skönmässiga bedömningsgrunder. Det framhölls därför att det är viktigt att prövningen kan göras smidigt och enhetligt över hela landet. Som framgår av det följande (avsnitt 4.6) förekommer inte längre B-områden i Malmöhus län.

Möjligheten att registrera B-områden kom i första hand till för att möjliggöra fortsatt jakt på de generellområden som inte kunde sammanföras med andra registrerade områden. Möjligheterna att registrera B-områden begränsas starkt genom att särskilda skäl skall vara uppfyllda för att registrering skall få ske. I praktiken krävs att angränsande licensområden inte vill ansluta marken till sitt område. Jägarorganisationernas förslag att som enda villkor kräva att området omfattar minst 5 ha sammanhängande mark innebär enligt regeringens mening ett avsteg från denna princip. Ett genomförande av förslaget kan få negativa konsekvenser för den samordning av älgjakten som eftersträvas. Därför bör inte de särskilda skälen för registrering av B-område slopas. Regeringen återkommer till denna fråga i det följande (avsnitt 4.5) när det gäller omregistrering av generellområden till B-områden. Jakttiden på B-områdena är fem dagar eller den kortare tid som länsstyrelsen bestämmer. Något skäl att ändra den tiden finns inte enligt regeringens uppfattning.

Regeringens förslag: Med undantag av Malmöhus län skall alla registrerade generellområden som är minst 5 ha stora omregistreras till B-områden på initiativ av länsstyrelsen.

Jägarorganisationernas förslag: Länsstyrelsen skall informera innehavarna av de registrerade generellområdena om de nya principerna för älgjakten i syfte att uppnå samordnade jaktliga enheter. Så långt det är möjligt skall generellområdena erbjudas att ingå i sådana samordnade jaktliga enheter.

Om jakträttshavaren på ett generellområde inte väljer att ansluta området till en samordnad jaktlig enhet skall länsstyrelsen omregistrera de generellområden som omfattar minst 20 ha sammanhängande mark till B-områden. Uppgår arealen till minst 50 ha sammanhängande mark skall jakträttshavaren kunna välja att registrera marken som A- eller B-område. Understiger arealen 20 ha sammanhängande mark skall det krävas en anmälan till länsstyrelsen för att området skall registreras som B-område. För registrering som B-område skall det krävas en minsta sammanhängande areal av 5 ha. Sker ingen anmälan, eller understiger arealen kravet för registrering som B-område, skall området avregistreras.

Ny- och omregistreringar till B-områden skall ske avgiftsfritt inför 1995 års älgjakt. Ett generellområde som ingår i jaktlig samverkan med ett annat registrerat område under 1995 års älgjakt utan att vara omregistrerat till B-område skall utan avgift kunna bli registrerat som B-område om samverkan inte fungerar och ansökan om registrering begärs senast den 31 januari 1998.

Remissinstanserna: De remissinstanser som har yttrat sig om generellområdenas framtid tillstyrker i allmänhet att en omregistrering till B-områden sker. Flera länsstyrelser avstyrker en omregistrering till B-område utan att jakträttshavaren ansökt om det. Det kan enligt dessa remissinstanser finnas generellområden där jakt- eller ägareförhållandena förändrats. En anmälan om att jakträttshavaren önskar omregistrering medför att länsstyrelsens register hålls aktuellt. *Länsstyrelsen i Älvsborgs län* anser däremot att alla företrädare för generellområden skall informeras om att omregistreringar till B-områden kommer att ske om inte jakträttshavarna anmäler att de inte önskar en omregistrering. *Länsstyrelsen i Skaraborgs län* föreslår att samtliga generellområden automatiskt registreras om i avvaktan på en utvärdering av nuvarande älgjaktssystem. *Lantbrukarnas riksförbund* och *Skogsägarnas riksförbund* tillstyrker av administrativa skäl en automatisk omregistrering till B-områden. Det är enligt förbunden positivt att frågan om generellområdena löses enligt den modell som anges i jägarorganisationernas förslag. *Länsstyrelsen i Kalmar län* föreslår också en automatisk överföring till B-områden, vilket enligt länsstyrelsen enkelt kan ske genom en ändring av de dataprogram länsstyrelsen använder för sin älgadministration. Denna metod är den enda som enligt länsstyrelsen är försvarbar från administrativ synpunkt. En granskning av de närmare 800

generellområden som finns i länet skulle medföra en tungrodd administrativ hantering av omregistreringarna.

Länsstyrelsen i Malmöhus län anser att det är principiellt felaktigt att registrera ett licensområde utan att det finns någon viljeyttring från jakträttshavaren. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* är av samma uppfattning eftersom den som har ett generellområde på mer än 20 ha kanske vill fälla ett obegränsat antal kalvar på ett oregistrerat område i stället för att registrera det som B-område.

Länsstyrelsen i Jämtlands län anser att förslaget tar allt för liten hänsyn till principen om produktionsanpassad jakt men att det från administrativ synpunkt är positivt.

Huvuddelen av de länsstyrelser som tagit upp frågan om avgiftsfrihet vid omregistrering från generellområde till B-område tillstyrker förslaget. *Länsstyrelsen i Stockholms län* anser att det torde vara förenat med mer extra arbete att kräva en avgift än att göra en automatisk omregistrering. *Länsstyrelsen i Västerbottens län* anser däremot att en avgiftsfri omregistrering kan uppfattas negativt av de jaktlag som redan ansökt om ändrade registreringar. *Länsstyrelsen i Hallands län* avstyrker förslaget av rättviseskäl. Några länsstyrelser påpekar att länsstyrelsen måste få ekonomisk kompensation för det ökade administrativa arbetet och att detta kan ske genom ökade uttag ur länets viltskadefond.

Skälen för regeringens förslag: Inom de län där s.k. samordnad älgjakt bedrevs tidigare omfattade de registrerade licensområdena drygt 95 % av älgmarksarealen. Resterande areal, de s.k. generellområdena, var följaktligen mycket liten. Antalet generellområden var dock stort, ca 20 000. Enligt 1987 års beslut om jaktlag borde särskilda bestämmelser gälla för generellområdena under en övergångstid t.o.m. 1990 års jakt för att ge tillräcklig tid för samverkansbildning och den anpassning i övrigt som kunde krävas. De gamla tilldelningsreglerna borde gälla så länge områdena fanns kvar.

Statsmakternas intentioner om samverkan och bildande av stora licensområden för produktionsanpassad jakt har emellertid inte infriats när det gäller generellområdena. Av de ca 20 000 generellområden som fanns då den nya jaktlagen trädde i kraft den 1 januari 1988 hade endast ca 2 600 omregistrerats till B-områden hösten 1990. Eftersom det skulle innebära problem för många länsstyrelser att under en kort tid hinna med handläggningen av det stora antalet omregistreringsärenden som återstod beslutade riksdagen år 1990 om en förlängd övergångstid t.o.m. 1994 års älgjakt (prop. 1990/91:28, bet. 1990/91:JoU11, rskr. 1990/91:45). Som framgår av det följande (avsnitt 4.6) kommer älgjakten på de nuvarande generellområdena i Malmöhus län att bedrivas under allmän jakttid från år 1995.

De ca 2 600 områden som fram till hösten 1990 hade registrerats som B-områden har huvudsakligen kommit till genom att de jakträttsliga förhållandena ändrats inom generellområdena eller genom att A-områden på grund av sjunkande älgtillgång inte längre uppfyller kraven för registrering som sådant område. Huvudorsaken till att omregistrering skett i så liten omfattning torde

enligt den nämnda propositionen vara att den tillåtna avskjutningen på generellområdena är högre än på B-områdena.

Omregistreringen av generellområden har gått alltför långsamt. Det finns fortfarande ca 14 000 sådana områden kvar. 1987 års riksdagsbeslut har inte infriats när det gäller samverkan och registrering av licensområden som är tillräckligt stora för en produktionsanpassad jakt. Ett genomförande av jägarorganisationernas förslag riskerar att motverka den uttalade målsättningen att det bör bildas stora och stabila licensområden. Samtidigt har det dock under de år som älgjakt bedrivits på generellområdena visat sig att jakten inte äventyrar produktionsanpassningen. Avskjutningen per ytenhet är nämligen inte större där än på A-områdena. Om generellområdena omregistreras till B-områden minskar dessutom den tillåtna avskjutningen från två till ett djur. Mot bakgrund av riksdagens motiv för införande av B-områden, att ge en större del av jägarkåren möjligheter till jakt på vuxna djur, bör generellområdena enligt regeringens uppfattning kunna registreras som B-områden utan att det finns särskilda skäl. Enda kravet för en sådan registrering bör vara att områdets sammanhängande areal är minst 5 ha. Ett par av remissinstanserna anser att det oavsett områdets storlek bör krävas en ansökan av områdets innehavare för att området skall registreras som B-område. Regeringen delar denna uppfattning. Det bör föreskrivas att sådan ansökan skall göras före utgången av år 1994. Generellområdena i Malmöhus län avregistreras och älgjakten bedrivs där i fortsättningen under allmän jakttid. Även generellområden i övriga landet som inte har en sammanhängande areal om minst 5 ha avregistreras. Självfallet kan dock jakträttshavaren ansöka om registrering som B-område.

Om- och avregistreringen kommer sålunda att följa generella regler och kan därför ske till försumbara kostnader. Den bör därför ske avgiftsfritt. Informationen om förändringen kan också ske i generella former och behöver inte vara individuell.

För att nå en så god samverkan som möjligt vad gäller älgjakten bör en bred information ges till innehavarna av mindre jaktområden. Syftet bör vara att generellområdena så långt möjligt erbjuds att ingå i större samordnade jaktliga enheter. Informationen om detta bör ingå som en naturlig del av jägarorganisationernas normala verksamhet.

Regeringens förslag medför en ändring av jaktlagens övergångsbestämmelser.

4.6 Älgjakten i Malmöhus län

Regeringens bedömning: I Malmöhus län bör älgjakten även i fortsättningen bedrivas under allmän jakttid på de marker som inte är A-områden eller älgskötselområden.

Jägarorganisationernas förslag: För älgjakten i Malmöhus län skall gälla samma bestämmelser som för landet i övrigt. I allt fall bör de speciella bestämmelserna för länet inte omfatta Eslövs, Hörby, Höörs, Sjöbo och Svalövs kommuner.

Remissinstanserna: De speciella bestämmelserna för älgjakten i Skåne har kommenterats av Skogsstyrelsen, Länsstyrelsen i Malmöhus län och Domän AB.

Domän AB anser att jakten i Malmöhus län bör ske enligt samma bestämmelser som för landet i övrigt. Detsamma anser *Skogsstyrelsen*, även om administrationen är dyrbar. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* anser däremot att den allmänna jakten efter älg i länet bör behållas. Länets avskjutningsstatistik visar enligt länsstyrelsen att jägarorganisationernas kritik inte är befogad. Den allmänna jakten efter älg är en bra regleringsform och har medfört en avsevärd minskning av administrationen.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt 3 § andra stycket 3 jaktförordningen skall älgjakten i Malmöhus län bedrivas under allmän jakttid, om jakten inte sker inom A-områden eller älgskötselområden. Jakttiden skall vara fem dagar eller den kortare tid länsstyrelsen bestämmer. Länsstyrelsen har bestämt jakttiden till tre dagar från hösten 1993. De särskilda bestämmelserna för Malmöhus län infördes efter förslag i prop. 1991/92:9 om jakt och viltvård. Riksdagen godtog förslaget (bet. 1991/92:JoU5, rskr. 1991/92:48). På de tidigare registrerade B-områdena och kalvjaktsområdena bedrivs således jakten enligt de principer som gällde för den allmänna jakten efter älg till år 1975.

Bakgrunden till ändringen var följande. Älgjaktsadministrationen och älgjakten i Malmöhus län skiljer sig markant från vad som gäller för övriga län. Älgstammen i detta län är mycket svag. Det beror till stor del på bristen på lämpliga älgbiotoper. Vidare är det från bl.a. skadesynpunkt inte heller önskvärt eller möjligt att hålla en tätare älgstam i länet. Under en rad år har endast ca 250 älgar fällts per år. Av dessa har ca 200 fällts på A-områden. Under älgjakten 1988 och 1989 bedrevs i länet älgjakt på ca 130 A-områden, ca 40 B-områden och ca 600 generellområden. Administrationen av älgjakten i länet kostade då ca 75 000 kr per år. Det var mer än för motsvarande arbete i Södermanlands län där ca 3 000 älgar sköts varje år på mer än 1 500 registrerade älgjaktsområden. Arbetet med och kostnaderna för administrationen av älgjakten i länet stod enligt propositionen inte i rimlig proportion till det antal älgar som fälldes på B-områdena och generellområdena. De tidigare B-områdena i länet har avregistrerats. Även för Malmöhus län gäller att generellområdena får finnas kvar till 1994 års utgång. När möjligheten att jaga älg på generellområdena upphör kommer jakten även på dessa marker att bedrivas under allmän jakttid.

Jägarorganisationerna anser att den allmänna älgjakten i Malmöhus län inte är någon lämplig förvaltningsform för älgstammen. Antalet älgar har minskat kraftigt under senare år i såväl Kristianstads som Malmöhus län. De fem dagars allmän jakt som infördes i Malmöhus län under jakten år 1992, utom på

A-områden, generellområden och älgskötselområden, innebär enligt jägarorganisationerna att älgstammen i Malmöhus län utsätts för en orimligt hård beskattning.

I östra delen av Malmöhus län längs gränsen mot Kristianstads län råder enligt organisationerna särskilda förhållanden. Inom ett område som i huvudsak utgörs av Sjöbo, Hörby, Höörs, Eslövs och Svalövs kommuner är i princip såväl älgbiotopen som övriga förhållanden likvärdiga med angränsande delar av Kristianstads län. Inom dessa områden kan en meningsfull älgvård och älgjakt bedrivas. Bland annat med hänsyn till viltvårdens mål som det uttrycks i 4 § jaktlagen är det angeläget att kunna behålla en lämpligt avvägd älgstam inom detta område av Malmöhus län.

Den allmänna älgjakten i Malmöhus län påverkar enligt jägarorganisationerna såväl älgstammen som inställningen till älgvården i de angränsande delarna av Kristianstads län. Länsgränsen utgör inte någon naturlig skiljelinje. Älgstammen inom området längs länsgränsen är i stället en gemensam resurs för aktuella delar av Kristianstads och Malmöhus län.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har i sitt remissvar påtalat att avskjutningen under 1992 års jakt ökat något på de marker som inte utgör A-områden medan avskjutningen på A-områdena minskat något. Det förhållandet har enligt länsstyrelsen emellertid inträffat vid flera tidigare tillfällen under den tid den samordnade jakten pågick. Detta kan enligt länsstyrelsen därför inte läggas till grund för att påstå att den allmänna jakten i länet medfört en orimligt hård beskattning av älgstammen.

Det har vid regeringens beredning av ärendet inte framkommit att jägarorganisationerna har fog för sina påståenden om den hårda beskattningen av älgstammen i länet. Under 1991 års älgjakt fälldes 48 älgar utanför A-områdena. Under 1992 års älgjakt, då de nya bestämmelserna införts, ökade avskjutningen på dessa områden till 57 älgar. År 1993 sjönk antalet fällda älgar utanför A-områdena dock till 36 djur. Sammantaget har det därför inte skett några anmärkningsvärda förändringar av jakten inom dessa områden. De förändringar som inträffat är inte av sådan storlek och karaktär att det finns anledning att ompröva bestämmelserna om älgjakten i Malmöhus län. Regeringen delar därför länsstyrelsens bedömning att den nuvarande formen för älgjakt i Malmöhus län är en bra regleringsform. En återgång till de bestämmelser som gällde i länet före år 1992 skulle innebära en betydande administrativ och ekonomisk belastning utan motsvarande nytta för älgvården. De nuvarande bestämmelserna bör därför behållas. En anpassning av jakten till lämplig nivå kan ske genom förändringar av jakttiden. Ett exempel på detta är länsstyrelsens beslut år 1993 om en begränsning till tre dagars jakttid. Regeringen vill också erinra om jägarorganisationernas ansvar för att bl.a. informera jägarna om jaktlagstiftningens intentioner om viltvården. Till organisationernas arbetsuppgifter hör bl.a. att följa viltvårdens och viltstammarnas utveckling och sprida kännedom om denna utveckling genom upplysning, rådgivning och information. Svenska jägareförbundet har därvid ett särskilt ansvar, eftersom förbundet

fått förtroendet att biträda med ledningen av det praktiska jakt- och viltvårdsarbetet i landet.

4.7 Överklagande av länsstyrelsens beslut i älgjaktsfrågor

Regeringens bedömning: Länsstyrelsens beslut i älgjaktsfrågor bör inte kunna överklagas av länsviltnämnd eller enskild ledamot av länsviltnämnd. Regeringen kommer senare att överväga om instansordningen vid överklagande av beslut i jaktfrågor.

Jägarorganisationernas förslag: Länsstyrelsens beslut om registrering av samtliga former av älgjaktsområden skall kunna överklagas hos kammarrätten. Länsstyrelsens beslut om riktlinjer för älgavskjutningen skall kunna överklagas till Statens naturvårdsverk av länsviltnämnd eller ledamot av länsviltnämnd. Länsstyrelsens beslut i övrigt om älgjakten skall inte kunna överklagas.

Remissinstanserna: Förslaget om rätt för länsviltnämnden eller ledamot av nämnden att överklaga länsstyrelsens beslut avstyrks i allmänhet av de remissinstanser som tagit upp frågan. *Länsstyrelsen i Kronobergs län* anser dock att särintressena i länsviltnämnden ibland leder till kompromissbeslut. Det är då rimligt att nämnden ges rätt att överklaga länsstyrelsens beslut i de fall länsstyrelsen gör en annan bedömning än nämnden. En enskild ledamot bör dock inte ges sådan rätt, utan i stället den organisation vars intressen ledamoten företräder. *Skogsstyrelsen* anser däremot att det inte gagnar länsviltnämnden att få ställning som part och sakägare gentemot länsstyrelsen. De enskilda ledamöterna sitter ofta i nämnden som företrädare för vissa intressen.

Lantbrukarnas riksförbund och *Skogsägarnas riksförbund* tillstyrker förslaget. De anser att en lokal skötsel av älgstammen förutsätter att länsstyrelsen är beredd att anpassa tilldelningsnivån efter de lokala önskemålen. Gör inte länsstyrelsen det, bör en om- eller överprövning av länsstyrelsens beslut kunna ske. Frågan aktualiseras ytterligare när ersättningen för viltskador upphör den 1 januari 1995.

Ett flertal remissinstanser påpekar att länsviltnämnden enbart är ett rådgivande organ till länsstyrelsen. Några länsstyrelser framhåller att ett överklagande av rambesluten försenar länsstyrelsens handläggning av tilldelningsbesluten. En del länsstyrelser anför att rambesluten i princip endast anger det högsta antal älgar som bör fällas under jaktåret. Ramen är således ett inte rättsligt bindande beslutsunderlag. *Länsstyrelsen i Västmanlands län* anför att den under senare år inte har fastställt några ramar för älgtilldelningen.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt 54 § jaktlagen får länsstyrelsens beslut enligt 33 § om registrering av licensområden överklagas hos kammarrätten. Övriga beslut enligt 33 § lagen får inte överklagas. Älgskötselområden registreras emellertid av länsstyrelsen med stöd av 3 § jaktförord-

ningen. Sådana beslut överklagas därför enligt 58 § förordningen hos Naturvårdsverket. Verkets beslut får inte överklagas.

Länsviltnämnden är länsstyrelsens rådgivande organ i fråga om jakt och viltvård. Enligt 46 § jaktförordningen består länsviltnämnden av nio ledamöter som utses av länsstyrelsen. I de tre nordligaste länen består nämnden av ytterligare en ledamot som representerar renägarna i länet. Nämndens ledamöter utses i övrigt efter förslag av skogsvårdsstyrelsen, jägarnas organisationer, frilufts- och naturvårdsintresset, trafiksäkerheten samt ägarna av jordbruksmark och skogsmark. Det ligger i sakens natur att de intressen som är företrädda i länsviltnämnden kan ha olika uppfattning om hur stor älgstammen i länet bör vara och om lämplig avskjutning. Med rambeslut avses den lämpliga avskjutningen av älg inom länet eller del av detta. I rambeslutet kan även bestämmas den minsta areal som skall krävas för licens att fälla en vuxen älg. Som en del länsstyrelser har påpekat är rambesluten en del av länsstyrelsens underlag vid beslut om älgtilldelningen. Beslutet är inte rättsligt bindande. Detsamma gäller länsstyrelsens principbeslut om exempelvis könskvotering. Såväl rambesluten som principbesluten om könskvotering är att anse som led i en beslutsgång som resulterar i beslut om älgtilldelning för de enskilda älgjaktsområdena. Dessa ställningstaganden från länsstyrelsernas sida har följaktligen inte karaktär av överklagbara beslut.

Regeringen överväger för närvarande ett förslag om att första instans vid överklagande av beslut enligt jaktlagstiftningen skall vara länsrätt i stället för kammarrätt. Länsstyrelsens beslut om registrering av älgjaktsområden bör kunna överklagas till samma myndighet oavsett vilken form av jaktområde registreringen avser. Någon ändring av instansordningen bör mot denna bakgrund inte ske nu.

5 Rennäringslagstiftningen

Regeringens förslag: I likhet med vad som gällde före den 1 juli 1991 skall alla länsstyrelsens och Statens jordbruksverks beslut enligt rennäringslagen (1971:437) få verkställas även om besluten har överklagats. Den myndighet som skall pröva ett överklagande kan dock besluta att verkställighet inte får ske.

Skälen för regeringens förslag: De med rennäringen sammanhängande frågorna sköttes tidigare i huvudsak av lantbruksnämnderna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Vissa frågor hörde emellertid till länsstyrelsens ansvarsområde, bl.a. antagande av medlem i sameby i vissa fall, registrering av stadgar för sameby, förordnande av syssloman, ärenden om extra renräkning, förordnande i vissa fall om slakt och försäljning av renar samt ansökningar om registrering av renmärken. Den 1 juli 1991 övertog länssty-

relsen lantbruksnämndens uppgifter. Samtidigt inrättades Statens jordbruksverk, som bl.a. övertog Lantbruksstyrelsens arbetsuppgifter.

Före den 1 juli 1991 gällde följande. Lantbruksnämndens beslut överklagades enligt 98 § första stycket rennäringslagen hos Lantbruksstyrelsen. Lantbruksstyrelsens beslut överklagades enligt paragrafens andra stycke hos regeringen. Länsstyrelsens beslut överklagades enligt 99 § första stycket hos kammarrätten. Enligt 101 § lagen fick beslut enligt 98 § och 99 § första stycket verkställas utan hinder av att talan förs mot beslutet, om inte besvärsmyndigheten beslutar annat. Detta innebar att samtliga beslut av lantbruksnämnden, länsstyrelsen och Lantbruksstyrelsen som rörde rennäringslagen kunde verkställas trots att beslutet överklagats.

Till följd av riksdagens olika beslut om att länsstyrelserna skulle överta lantbruksnämndernas arbetsuppgifter och om inrättande av Jordbruksverket skedde vissa ändringar i rennäringslagen från den 1 juli 1991 (prop. 1990/91:27, bet. 1990/91:BoU5, rskr. 1990/91:65 och prop. 1990/91:99, bet. 1990/91:JoU27, rskr. 1990/91:276). I 99 § lagen preciserades i ett nytt första stycke vilka beslut av länsstyrelsen som får överklagas hos kammarrätten. I ett nytt andra stycke föreskrevs att länsstyrelsens beslut i övrigt får överklagas hos Jordbruksverket. I ett nytt tredje stycke föreskrevs vidare att Jordbruksverkets beslut får överklagas hos regeringen. Vidare upphävdes 98 § lagen. Av förbiseende skedde inte någon ändring av 101 § lagen. Detta medför att från den 1 juli 1991 endast beslut som enligt 99 § första stycket lagen överklagas hos kammarrätt får verkställas omedelbart. Däremot får sådana länsstyrelsebeslut som överklagas hos Jordbruksverket och beslut av Jordbruksverket som överklagas till regeringen inte längre verkställas omedelbart. Någon sådan ändring var inte avsedd. Bestämmelsen i 101 § rennäringslagen bör därför ändras så att ett beslut får verkställas omedelbart oavsett till vilken myndighet det skall överklagas. I sak kommer därmed att gälla samma bestämmelser som före den 1 juli 1991.

Sammanfattning av Jägarnas riksförbunds och Svenska jägareförbundets förslag till älgjakten efter år 1994

1 A-områden

33 § jaktlagen ändras så att A-licens med lång jakttid medges för varje jaktområde med över 50 ha sammanhängande markinnehav om jakträttshavaren så önskar,

- A-område med en areal, som understiger hälften av den areal som erfordras för rätt att fälla ett vuxet djur årligen tilldelas en kalv,
- A-område med en areal, som uppgår till minst hälften av den areal som erfordras för att fälla ett vuxet djur, skall vartannat år tilldelas en kalv och vartannat år ett valfritt djur – kalv eller vuxet,
- jakttiden på A-område skall vara 70 dagar eller den längre eller kortare tid som länsstyrelsen bestämmer,
- länsstyrelsen får besluta att under viss del av jakttiden jakt endast får bedrivas efter visst slag av älg – exempelvis kalv.

2 Överföring av generellområden

Ett informationsprogram genomförs för att bl.a. uppnå så stor anslutning som möjligt av generellområdena till samordnade jaktliga enheter,

- så långt möjligt skall generellområdena erbjudas att ingå i samordnade jaktliga enheter,
- överföring av generellområden som omfattar 20 ha eller mer till B-områden sker automatiskt om jakträttshavaren inte genom anmälan redovisat att han önskar få området registrerat på annat sätt,
- överföring av generellområde med en areal som understiger 20 ha till annan jaktlig enhet – utom kalvjaktsområde – sker efter anmälan, blankett för anmälan skall tillställas jakträttshavaren från länsstyrelsen. Sker ingen anmälan kommer generellområdet att bli kalvjaktsområde,
- jakträttshavaren på sådant generellområde, som omfattar en sammanhängande areal av 50 ha kan i anmälan välja mellan registreringsformerna A-område – alternativt B-område,
- generellområde som ingår i någon form av jaktlig samverkan inför jakten år 1995 utan att ännu vara omregistrerat till B-område har rätt att avgiftsfritt få området registrerat som B-område om samverkan inte skulle fungera och under förutsättning att registrering som B-område begärs inom tre år räknat från den 31 januari 1995.

3 B-områden

För registrering som B-område – med rätt att fälla ett valfritt djur, kalv eller vuxet, under kort jakttid – skall krävas en minsta sammanhängande areal av 5 ha; områden som inte uppfyller detta krav blir kalvjaktsområden,

- några särskilda skäl för registrering av sådana B-områden omfattande minst 5 ha sammanhängande areal skall inte krävas,
- tidigare registrerade B-områden skall bestå oavsett areal,
- registrerade B-områden, som ingår i annan jaktlig samverkan, har rätt att avgiftsfritt återgå till B-område om samverkan inte skulle fungera och under förutsättning att återföring till B-område begärs inom tre år från det området ingick i den aktuella samverkansformen,
- om könskvotering eller förbud att fälla visst slag av älg beslutas skall samma regler gälla för såväl A- som B-områden,
  jakttiden på B-område skall vara två till sju dagar enligt länsstyrelsens bestämmande,
- jakttiden för län eller länsdel skall anpassas så att avskjutningen per arealenhet motsvarar den på A-områdena.

4 Registreringsavgift

Ny- och omregistreringar av samtliga former av älgjaktsområden inför 1995 års jakt befrias från avgift.

5 Kalvjaktsområden

Jakttiden skall vara två till sju dagar enligt länsstyrelsens bestämmande – jakttidens längd skall vara densamma som för B-områdena.

6 Den allmänna älgjakten i Malmöhus län

Malmöhus län skall få omfattas av samma system för älgjakten som gäller i övriga delar av landet,

- om inte hela Malmöhus län får omfattas av det i övriga Sverige gällande älgjaktssystemet skall i vart fall Sjöbo, Hörby, Höörs, Eslövs och Svalövs kommuner få omfattas av detta.

7 Överklagande

Länsstyrelsens beslut om registrering av samtliga former av älgjaktsområden skall kunna överklagas till kammarrätten,

- länsstyrelsens beslut angående ramar för skötseln av älgstammen inom län eller del av län får överklagas till Statens naturvårdsverk av länsviltnämnden eller enskild ledamot/ledamöter av nämnden,
- länsstyrelsens skötselbeslut – tilldelning, tid och könskvotering – skall i övrigt inte kunna överklagas.

Jordbruksdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 mars 1994

Närvarande: statsministern Bildt, ordförande, och statsråden B. Westerberg, Friggebo, Johansson, Hörnlund, Olsson, Svensson, Hellsvik, Wibble, Björck, Davidson, Könberg, Odell, Ask

Föredragande: statsrådet Olsson

Regeringen beslutar proposition 1993/94:193 Licensområden för älgjakt m.m.